

PM 2009: RVI (Dnr 327-167/2009)

Bo bra hela livet (SOU 2008:113) - Betänkande av utredningen Äldreboendedelegationen (S2006:03)

Remiss från Socialdepartementet

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande

1. Remissen "Bo bra hela livet" (SOU 2008:113) besvaras med vad föredragande borgarråd anför i promemorian.
2. Protokollet i detta ärende förklaras omedelbart justerat.

Föredragande borgarrådet Ewa Samuelsson anför följande.

Ärendet

Regeringen beslutade den 24 maj 2006 att tillkalla en delegation för utveckling av bostäder och boende för äldre personer med uppgift att följa och analysera behoven av och utvecklingen av boende för äldre. Delegationen har avlämnat två delbetänkanden. Delbetänkandet "Bo för att leva, Seniorbostäder och trygghetsbostäder" (SOU 2007:103), har remissbehandlats. Slutbetänkandet "Bo bra hela livet" (SOU 2008:113) avlämnades i december 2008. Slutbetänkandet har remitterats till bland annat Stockholms stad.

Äldreboendedelegationen konstaterar att behovet av bostäder anpassade till den åldrande människans behov kommer att bli mycket stort under överskådlig tid framöver. Redan i dag saknar vissa kommuner möjligheter att möta äldres efterfrågan på små och medelstora hyreslägenheter i det ordinära bostadsbeståndet. Flera kommuner kan inte heller tillgodose behovet av särskilda boenden och vård- och omsorgsboenden. Från och med 2020 kommer andelen äldre i befolkningen att öka kraftigt. Särskilt kraftig är ökningen bland dem över 85 år. För att klara av den förestående demografiska utvecklingen måste fler bostäder för äldre och särskilda boendeformer/vård- och omsorgsboenden tillskapas. Det är mot denna bakgrund och uppdraget att utveckla bostäder och boende för äldre personer som Äldreboendedelegationens överväganden och förslag ska ses. Slutbetänkandet har beaktat remissvaren på delbetänkandet. I slutbetänkandet föreslås bland annat följande.

Trygghetsbostäder

Äldreboendedelegationen föreslår bland annat att kommunerna genom en särskild lag får befogenhet att, utan föregående behovsprövning enligt socialtjänstlagen, tillhandahålla trygghetsbostäder med hyresrätt till äldre. Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2010. Genom utökning av den ekonomiska ramen för det nuvarande investeringsstödet för särskilda boendeformer ska sådant stöd även kunna medges till trygghetsbostäder. Målgruppen för trygghetsbostäder är äldre personer som känner

sig oroliga, otrygga och/eller socialt isolerade. Vid förmedling av trygghetsbostäder kan förturer tillämpas om kommunen anser det lämpligt och hög ålder kan beaktas.

De som bor i trygghetsbostäder ska ha tillgång till gemensamhetslokal, personal som en gemensam resurs, trygghetslarm samt möjlighet till gemensamma måltider.

Gemensamhetslokalerna kan antingen finansieras genom att kostnaden slås ut på hyrorna eller subventioneras av kommunen. Om det senare alternativet väljs ska lokalen vara en resurs för fler än dem som bor i huset.

Personalen ska enligt förslaget finansieras av kommunen då delegationen menar att det är ett viktigt inslag i kommunens förebyggande arbete. Kommunen avgör såväl kompetensen som omfattningen av denna personalresurs. En lösning kan enligt delegationen vara att en hemtjänstenhet har sin personallokal i huset. För att stödja kommunernas arbete med personal i trygghetsboenden föreslår delegationen ett statligt bidrag med i genomsnitt 130 mnkr per år under åren 2010-2014. De som bor i trygghetsboenden ska, som andra äldre, därutöver kunna få hemtjänst efter biståndsbedömning enligt socialtjänstlagen.

Trygghetslarm ska ges utan biståndsbedömning. Larmet ska kunna besvaras och åtgärdas snabbt.

Delegationen ger inget förslag om hur de gemensamma måltiderna ska komma till stånd utan menar att det är en uppgift för respektive kommun och de boende att avgöra då de lokala förutsättningarna varierar kraftigt mellan kommuner, men också inom kommuner.

Tillgängligheten i trygghetsbostäder ska vara mycket god. Den höjda tillgänglighetsnivån enligt svensk standard för byggnadsutformning ska användas vid nybyggnation av trygghetsbostäder. Den höjda nivån innebär bland annat att det ska finnas plats för en hjälpare vid sängens borte ända och att rumsstorleken ska vara sådan att man kommer fram med rullstol. Den höjda nivån förbättrar enligt delegationen även arbetsmiljön för vårdpersonalen. För närvarande gäller normalnivån i standarden för allt bostadsbyggande. I den mån befintliga bostäder uppfyller normalnivån är tillgängligheten enligt utredningen god och kan många gånger, med smärre anpassningar, fungera tillfredsställande också för dem som förväntas bo i trygghetsbostäder.

Förändringar för andra boendeformer

Delegationen föreslår att begreppet seniorbostäder ska användas som ett samlingsbegrepp för alla ordinära bostäder, som är avsedda för personer över en viss ålder med möjligheter till gemensam social samvaro, förslagsvis genom en gemensamhetslokal eller liknande. Med "ordinära" bostäder avses sådana bostäder som inte omfattas av särskild lagstiftning.

Äldreboendedelegationen definierar det nya begreppet vård- och omsorgsboende som ett boende med heldygnsomsorg. Delegationen bedömer att förekomsten av trygghetsbostäder minskar behovet av vård- och omsorgsboenden. Trots detta leder enligt delegationen den demografiska utvecklingen till ett ökat behov av vård- och omsorgsboenden fr.o.m. år 2020. Då har delegationen även beaktat den tekniska utvecklingen och förbättringar i det ordinarie bostadsbeståndet. Länsstyrelserna kräver att bostäderna i vård- och omsorgsboenden ska ha eget rum, toalett, dusch, kokmöjligheter och handikappanpassning. Enligt delegationens uppfattning kan god kvalitet i vissa fall uppnås i vård- och omsorgsboenden även om lägenheterna inte är fullvärdiga enligt länsstyrelsens bedömning. Samtliga bostäder för service och vård enligt

socialtjänstlagen ska enligt delegationens förslag klassificeras som vårdbyggnader i fastighetstaxeringslagen.

Korttidsvård ges till äldre som behöver rehabiliterande insatser eller eftervård under en begränsad period. Korttidsvård kan också ges till äldre som bor kvar hemma och vårdas av en nära anhörig eller till personer i livets slut. Eftersom korttidsvård inte är en egen boendeform anser delegationen att det inte bör kallas korttidsboende, vilket t.ex. förekom i förarbetena till socialtjänstlagen.

Delegationen framhåller också att det ordinära bostadsbeståndet behöver utvecklas för att kunna tillgodose det växande behovet av bostäder anpassade till en åldrande befolkning. I arbetet med att bedöma och rusta för framtida behov behöver kommunerna inventera sina bostadsbestånd. De som gör det kan under åren 2010-2014 enligt förslaget ansöka om bidrag till installation av hiss, dörröppnare eller ramper för rullstolar och barnvagnar. Delegationen redovisar de ekonomiska konsekvenserna av ett bidrag på 25 respektive 50 procent av hisskostnaden.

Bostadstillägg

För att förbättra de äldres möjligheter att söka seniorbostad eller trygghetsbostad föreslår delegationen en höjning av den maximala boendekostnad, som ligger till grund för bostadstillägg för pensionärer, från 5 000 till 6 000 kr och en höjning av den andel av boendekostnaden som ersätts från 93 till 95 procent. Bostadsanpassningsbidrag bör även i fortsättningen beviljas efter individuell prövning.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, äldrenämnden, stadsdelsnämnderna Hässelby-Vällingby, Norrmalm och Farsta samt till Micasa Fastigheter i Stockholm AB. Kommunstyrelsens pensionärsråd har inkommit med synpunkter på ärendet den 10 mars 2009.

Stadsledningskontoret är i huvudsak positivt till äldreboendedelegationens förslag vad gäller införande av trygghetsbostäder. Kontoret anser att det är positivt att förslaget ger utrymme för att innehåll och utformning av trygghetsboenden kan variera. Kontoret anser, emellertid att det finns ett behov av att de krav som ställs på en gemensamhetslokal förtydligas. Enligt stadsledningskontoret är det ett bra förslag att en högre tillgänglighetsnivå ska användas vid nybyggnation av trygghetsbostäder. I och med att dessa högre krav inte föreslås gälla för redan befintliga fastigheter kan dessa med enkla medel omvandlas till trygghetsbostäder relativt snart. Kontoret anser att förslaget om att höja bostadstillägg för pensionärer är positivt och kan innebära att fler äldre väljer att flytta till en mer tillgänglig bostad.

Äldrenämnden välkomnar äldreboendedelegationens förslag. Nämnden påpekar att Stockholms stad ligger långt framme i processen att inrätta trygghetsboenden för att svara mot efterfrågan på bostäder med service, möjlighet till gemenskap och god tillgänglighet. Nämnden poängterar att det finns studier som visar att om äldre får tillgång till senior- eller trygghetsbostad kan behovet av särskilt boende med heldygnssomsorg minskas, något som är positivt främst för den äldre men också för samhället i form av minskade kostnader. Nämnden anser att om staden på sikt fullt ut omdefinierar servicehusen enligt delegationens förslag och den väntade nya lagstiftningen, måste trygghetsboendena och de kvarvarande servicehusens uppgift och

funktion, liksom efterfrågebilden och ekonomin i de olika boendeformerna, noga utvärderas och följas upp innan så sker.

Farsta stadsdelsnämnd instämmer i stort i äldreboendedelegationens förslag och är positiv till trygghetsboende som boendeform för att tillgodose framtidens behov av bostäder anpassade för äldre. Nämnden är positiv till att delegationen föreslår en tydligt definierad terminologi med seniorbostäder, trygghetsbostäder och vård- och omsorgsboende. Nämnden ser förslaget om att samverkan mellan kommuner, lands-ting eller motsvarande bostadsföretag intensifieras som positivt.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd välkomnar äldreboendedelegationens förslag. Nämnden påpekar att Stockholms stad ligger långt framme i processen att inrätta trygghetsboenden för att svara mot efterfrågan på bostäder med service, möjlighet till gemenskap och god tillgänglighet. Nämnden poängterar att det finns studier som visar att om äldre får tillgång till senior- eller trygghetsbostad kan behovet av särskilt boende med heldygnsomsorg minskas, något som är positivt främst för den äldre men också för samhället i form av minskade kostnader. Nämnden anser att om staden på sikt fullt ut omdefinierar servicehusen enligt delegationens förslag och den väntade nya lagstiftningen, måste trygghetsboendena och de kvarvarande servicehusens uppgift och funktion, liksom efterfrågebilden och ekonomin i de olika boendeformerna, noga utvärderas och följas upp innan så sker.

Norrmalms stadsdelsnämnd anser att betänkandet lyfter många viktiga och relevanta områden, inte minst gällande åtgärder som behöver vidtas för att öka möjligheterna till kvarboende i ordinära boendeformer. Nämnden anser att det blir lättare för den äldre att göra sitt val när terminologin blir tydlig och verklighetsanpassad. Den föreslagna boendeformen, trygghetsboende, kommer säkerligen, enligt nämnden, att fylla en viktig funktion för många äldre som upplever otrygghet, ensamhet, ångest och oro i sitt ordinära boende.

Micasa Fastigheter i Stockholm AB ställer sig positiv till äldreboendedelegationens förslag. Bolaget anser att det är bra med en ny och tydlig terminologi samt att korttidsboende ändras till korttidsvård. Vidare anser bolaget att staden bör överväga att ändra åldersgränsen till 55 år för seniorboende när trygghetsboendet införs. Det är, enligt bolaget, positivt att trygghetsbostäderna ska ha tillgång till gemensamhetslokaler och personal. Bolaget anser, emellertid, att det är angeläget att det klargörs vilka krav som gäller för gemensamhetslokaler, inte minst när det gäller gemensamma måltider.

Kommunstyrelsens pensionärsråd anser att de föreslagna trygghetsbostäderna kan bli ett bra tillskott till de boendeformer som i dag står äldre människor till buds. Tillkomsten av trygghetsbostäder får dock inte tas som förevändning att avveckla servicehus, i syfte att minska kostnaderna för äldreomsorgen i Stockholm. Rådet anser att delegationens förslag om målgruppen för trygghetsbostäder är väl avvägt. För Stockholms del vill rådet se beslut om lägsta ålder för rätt till trygghetsbostad. Förslagsvis 67 år, som i andra sammanhang anses vara den ålder då man kan börja kallas ”äldre”. Rådet vill med kraft understryka att gemensamhetslokaler måste finnas inom eller i omedelbar anslutning till fastigheten och vill också framhålla att finansieringen av gemensamhetslokaler inte får ske genom påslag på hyrorna. Rådet vill se en kombination av vaktmästare och husvärd med god social kompetens, på heltid, som garant för tryggheten i de nya trygghetsbostäderna. Rådet välkomnar förslaget om höjning av bostadstillägget för pensionärer.

Mina synpunkter

Behovet av olika boendeformer för äldre är en angelägen fråga. Betänkandet lyfter många viktiga och relevanta områden, inte minst åtgärder som behöver vidtas för att öka möjligheterna till kvarboende i ordinära boendeformer.

Inom Stockholms stad pågår för närvarande ett arbete med att definiera hur trygghetsboende skulle kunna se ut i kommunen. I väntan på att detta arbete ska slutföras, och på regeringens förväntade proposition i frågan, begränsar sig remissvaret till att främst gälla principiella frågeställningar.

Kommunal befogenhet att tillhandahålla trygghetsbostäder till äldre och innehållet i trygghetsbostäder

Den föreslagna boendeformen trygghetsboende kommer med all säkerhet att fylla en viktig funktion för många äldre som upplever otrygghet, ensamhet, ångest och oro i sitt ordinära boende. Möjligheten för den enskilde att flytta till trygghetsboende utan föregående behovsprövning enligt socialtjänstlagen kommer att främja det egna valet och ansvarstagandet.

I äldreboendedelegationens förslag till den nya lagen om kommunal befogenhet att inrätta trygghetsbostäder till äldre, lämnas det öppet för de kommuner som vill använda sig av lagen, att själva bestämma vilka regler som ska gälla för att förmedla trygghetsbostäder. I föreslagen lagtext anges att "...en kommun får inrätta och utan föregående behovsprövning enligt socialtjänstlagen, tillhandahålla trygghetsbostäder till äldre människor som till följd av hög ålder upplever otrygghet och/eller social isolering i sitt ordinära boende". Det blir alltså upp till den enskilde att själv avgöra om detta "passar in" i dennes situation.

I äldreboendedelegationens förslag överlämnas också frågan om ålder för inflyttning till respektive kommun. Exakt vilken ålder som ska gälla har Stockholms stad ännu inte slagit fast. Det bör dock vara en högre ålder än den som gäller för seniorboende, för att särskilja dessa båda boendetyper. En alltför hög ålder kan dock innebära att färre kan utnyttja de gemensamma aktiviteter som planeras att finnas inom trygghetsboendekonceptet.

Äldreboendedelegationen föreslår att den enskilde, i en trygghetsbostad, ska ges tillgång till en gemensamhetslokal, personal som en gemensam resurs för social samvaro och aktiviteter samt trygghetslarm. Vidare ska det finnas möjlighet till gemensamma måltider. Gemensamhetslokalen kan, men måste inte, vara belägen i trygghetsboendet.

Den personal för social samvaro och aktiviteter som ska finnas tillgänglig behöver inte vara stadigvarande resurs utan kan vara någon form av "igångsättare". Enligt min uppfattning är det lämpligt att samverka med frivilligorganisationer i detta arbete.

Vidare föreslås att trygghetslarm ska ges till alla som bor i en trygghetsbostad utan föregående biståndsbedömning. Utredningen tar dock inte upp frågan hur detta ska organiseras och huruvida den enskilde ska betala för trygghetslarmet. I stadens nuvarande organisation för trygghetslarm, krävs det ett biståndsbeslut innan trygghetslarm beviljas. Eventuella larmanrop besvaras och åtgärdas av den utförare som den enskilde har valt. För att delegationens förslag om att trygghetslarm ska ges till alla som bor i en trygghetsbostad utan föregående biståndsbedömning, krävs en an-

nan form av organisering av detta i staden. Det är rimligt att även personer som bor i trygghetsbostad, liksom äldre i ordinärt boende, betalar för trygghetslarm. Detta för att likställighetsprincipen inte ska frångås.

Delegationen föreslår att det ska finnas möjlighet till gemensamma måltider men menar att det är en uppgift för kommunen och de boende att avgöra då de lokala förutsättningarna varierar kraftigt mellan kommuner men också inom kommuner. I stadens trygghetsbostäder kan därför lösningar för att anordna olika former av gemensamma måltider komma att variera. Det kan exempelvis vara en del av ett trygghetsboendes profilering att ha en restaurang i huset eller att erbjuda dagliga matleveranser.

Det är positivt att förslaget lämnar utrymme åt varje kommun att utforma trygghetsbostäder utifrån sina lokala förutsättningar, men det är viktigt att det i propositionen förtydligas vad som avses med lagens krav på innehåll i trygghetsbostäder då detta annars kan komma att bli föremål för olika tolkningar, framförallt i samband med ansökningar av de statliga bidrag som delegationen också föreslår.

I förslaget förutsätts att de gemensamma resurserna ska tillhandahållas av kommunen. Jag anser dock att detta, precis som andra insatser inom äldreomsorgen, kan handhas av privata utförare av vård och omsorg, organisationer och föreningar.

Det är av stor vikt att finansieringen av trygghetsboende kan lösas utan att det går ut över den biståndsbedömda verksamheten. Många av trygghetsboendets gemensamma resurser kan sannolikt bäras av de boende. En studie av 40-talistgenerationen som gjordes av företaget Kairos Futures för några år sedan visar att det finns en betalningsvilja för denna typ av tjänster. Om riksdagen vill införa trygghetsboende utan avgifter för de boende borde finansieringsprincipen fullt ut gälla, det vill säga att staten skjuter till de resurser som krävs.

Behovet av trygghetsbostäder

Studier visar att om äldre får tillgång till senior- eller trygghetsbostad kan behovet av särskilt boende med heldygnsomsorg minskas, något som är positivt främst för den äldre men också för samhället i form av minskade kostnader.

Då trygghetsbostäder och seniorbostäder är en form av boende utanför socialtjänstlagens ram kommer det i Stockholms län att innebära att landstingets primärvård svarar för hälso- och sjukvårdsinsatserna i dessa boendeformer. Det är min uppfattning att graden av möjlighet till kvarboende till viss del kommer att bli avgörande av hur väl primärvården kan tillgodose de behov av insatser som uppkommer i trygghetsbostäder och seniorbostäder.

I stadens blivande trygghetsbostäder bör stadens kundvalssystem för hemtjänst gälla. Det innebär att vartefter behov uppstår kommer det att finnas ett antal olika hemtjänstutförare som utför insatser till dem som bor i samma trygghetsboende.

Investeringsstöd

Äldreboendedelegationen föreslår att det nuvarande investeringsstödet till särskilt boende/vård- och omsorgsboende även ska omfatta trygghetsbostäder. Förslaget är mycket positivt och kan för Stockholms stads del innebära större möjligheter att få ta del av investeringsstödet än tidigare. Det är dock viktigt att investeringsstödet inte bara gäller nyproduktion av trygghetsbostäder. Det skulle i sådana fall innebära att

Stockholms stad vid en omvandling/ombyggnad av servicehus till trygghetsbostäder inte skulle få del av investeringsstödet. Jag anser därför att det statliga investeringsstödet även ska gälla för ombyggnationer till trygghetsbostäder.

Nya begrepp i förhållande till befintliga

Delegationen har haft som mål att begränsa antalet begrepp för olika former av boenden för äldre som idag förekommer i Sverige. Det är ett välkommet försök att rensa i floran av begrepp på äldreboendeområdet. Ju fler begrepp, desto större risk blir det för begreppsförvirring och felaktiga förväntningar på de olika boendeformerna. Det blir också lättare för den äldre att göra sitt val när terminologin blir tydlig och mer verklighetsanpassad.

I äldreboendedelegationens förslag föreslås att begreppet särskilt boende i socialtjänstlagen (SoL) ersätts med vård- och omsorgsboende. Stockholms stad har sedan några år tillbaka använt begreppet vård- och omsorgsboende som ett samlingsnamn för stadens särskilda boendeformer med heldygnsomsorg.

Inom begreppet särskilt boende finns i staden även servicehus som beviljas genom biståndsbeslut enligt SoL. Äldreboendedelegationen definierar vård- och omsorgsboende som ett boende med heldygnsomsorg. Slutsatsen utifrån det resonemanget blir att stadens servicehuslägenheter, där hemtjänstinsatser beviljas utifrån den enskildes behov, inte bör betraktas som ett boende som ska beviljas genom biståndsbeslut enligt SoL. Och om delegationens förslag blir lag innebär det att servicehusen behöver omdefinieras till vård- och omsorgsboenden, trygghetsboenden eller seniorboenden.

Äldreboendedelegationens förslag är bra då det tydliggör skillnaden mellan särskilda boenden/vård- och omsorgsboenden, som kräver ett biståndsbeslut och boenden som den enskilde själv kan välja att flytta till. Stadens erfarenheter av servicehus är att det mer liknar ett ordinärt boende än ett särskilt boende och sedan staden för några år sedan omvandlade ett antal servicehus till seniorboende med hyresrätt, har det ibland varit svårt för den enskilde att förstå varför det behövs ett biståndsbeslut i det ena fallet och inte i det andra.

Stockholms stad ligger långt framme i processen att inrätta trygghetsboenden för att svara mot efterfrågan på bostäder med service, möjlighet till gemenskap och god tillgänglighet.

I närtid är vissa servicehus en resurs för tillskapande av trygghetsboenden. I Stockholms stads budget 2009 namnges fyra servicehus/äldreboenden som i ett första skede kan bli aktuella som trygghetsboenden: Rinkeby äldreboende/servicehus, Kastanjen i Hägersten-Liljeholmen, Långbroberg i Älvsjö och Väduren på Norrmalm. Utöver detta har kommunstyrelsen beslutat om att ett trygghetsboende ska inrättas i före detta Nälsta servicehus.

Innan servicehus kan omdefinieras och omvandlas krävs noggranna bedömningar av behov och efterfrågan i stadsdelsnämnden och äldreomsorgsregionen men framför allt i hela staden. Det är också viktigt att ta stor hänsyn till statusen på de boende och att de får det stöd och den omsorg som de behöver och har rätt till, oavsett vad deras boende kallas. Trygghetsbostäderna bör också fördelas geografiskt jämnt över staden och att den enskilde ska ha möjlighet att välja trygghetsboende.

Om Stockholms stad på sikt fullt ut omdefinierar servicehusen enligt äldreboendedelegationens förslag och den väntade nya lagstiftningen, måste trygghetsboende-

na och de kvarvarande servicehusens uppgift och funktion, liksom efterfrågebilden och ekonomin i de olika boendeformerna, noga utvärderas och följas upp innan så sker.

I de fall efterfrågan på trygghetsbostäder blir stor kommer säkerligen även den privata marknaden att erbjuda olika typer av bostäder för äldre som helt eller delvis utformas som förslaget till trygghetsbostäder och som de även kanske väljer att benämna som sådana. Detta berörs tyvärr inte i äldreboendedelegationens slutbetänkande.

Jag ställer mig positiv till delegationens förslag att ersätta begreppet korttidsboende med korttidsvård. Detta har Stockholms stad sedan ett par år tillbaka genomfört inom stadens verksamheter.

Tillgänglighet

Äldreboendedelegationens förslag om att en högre tillgänglighetsnivå ska användas vid nybyggnation av trygghetsbostäder är bra. För att trygghetsbostäder relativt snart ska kunna komma till stånd är det också positivt att dessa högre krav inte föreslås gälla för redan befintliga fastigheter som med ganska enkla medel kan omvandlas till trygghetsbostäder.

Delegationen föreslår även ett statligt bidrag till hissinstallation och andra tillgänglighetsskapande åtgärder i flerbostadshus. Det är ett bra förslag, men vad gäller bidrag till hissinstallation är det dock tveksamt i vilken grad fastighetsägare kommer att bedöma att ett sådant bidrag möjliggör de stora investeringar som krävs i förhållande till nyttan för ett fåtal personer.

Andra tillgänglighetsskapande åtgärder som nämns i delegationens förslag är dörröppnare och ramper. Det finns problem med att bostadsanpassningsbidrag beviljas individuellt. Om en person i ett flerfamiljshus beviljas bostadsanpassningsbidrag för en dörröppnare till porten, ska dörröppnaren tas bort när denna person inte längre har detta behov, även om fler i samma hus också haft stor nytta av dörröppnaren. Äldreboendedelegationens förslag öppnar upp för möjligheten för fastighetsägare att tillgänglighetsanpassa flerfamiljshus generellt så att det kan komma fler tillgodo, vilket är mycket positivt. Delegationen föreslår dock inte några ändringar i lagen om bostadsanpassningsbidrag, vilket kan skapa oklarheter i vilka fall individuell bostadsanpassning ska användas och när statligt bidrag kan sökas.

Delegationen föreslår att ett villkor för tillgänglighetsbidrag ska vara att kommunen har inventerat sina bostadsområden och bostadsbestånd ur tillgänglighetssynpunkt. Det är ett bra förslag och stadens bostadsbolag har i flera bostadsområden redan genomfört olika former av tillgänglighetsinventeringar.

Bostadstillägg

Äldreboendedelegationens förslag om att höja bostadstillägg för pensionärer är bra och kan underlätta för fler äldre i valet att flytta till en mer tillgänglig bostad. Alla kostnadshöjande förslag förutsätts finansierade av statliga medel.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande

1. Remissen ”Bo bra hela livet” (SOU 2008:113) besvaras med vad föredragande borgarråd anför i promemorian.
2. Protokollet i detta ärende förklaras omedelbart justerat.

Stockholm den 16 april 2009

EWA SAMUELSSON

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Bo bra hela livet (SOU 2008:113), sammanfattning.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Roger Mogert* (s) och *Ann-Margarethe Livh* (v) enligt följande.

Vi föreslår borgarrådsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta att

1. Remissen besvaras delvis med vad som anføres av föredragande borgarråd.
2. Därutöver vill vi framföra följande.

I ett Stockholmsperspektiv kan de föreslagna trygghetsbostäderna bli ett bra tillskott till de boendeformer som idag finns och bör finnas kvar för äldre personer, bland annat anpassade lägenheter i ordinarie bostäder, seniorbostäder, servicehus samt vård- och omsorgsboende. Trygghetsbostäderna bör i första hand vara hyresrätter, för att alla äldre ska kunna få tillgång till dessa bostäder.

I motsats till äldreborgarrådet anser vi inte att trygghetsbostäder är en acceptabel ersättning för servicehus. Om servicehusen omvandlas till trygghetsbostäder enligt borgarrådets förslag skapas inga nya lägenheter lämpliga för äldre stockholmare, utan istället ersätts endast en boendeform med en annan boendeform som har mindre service.

Det finns både för- och nackdelar med att göra en lagstiftning om trygghetsbostäder obligatorisk för kommunerna, vilket också påpekas av Kommunstyrelsens Pensionärsråd (KPR). Om lagen görs obligatorisk måste staten rimligen ersätta kommunerna. Vi vill återkomma till vilken ålder som ska gälla för att få bo i trygghetsboende, men anser i likhet med KPR att 67 år kan vara en rimlig gräns.

De gemensamhetslokaler som hör till trygghetsboenden måste finnas inom eller i mycket nära anslutning till fastigheten för att vara tillgängliga, vilket bör förtydligas i en kommande proposition. Eftersom lokalen ska vara tillgänglig även för äldre i närområdet och för personer som har små inkomster, är det inte lämpligt att ta ut kostnaderna som påslag på hyrorna. Højningen av bostadstillägget som föreslås i betänkandet behöver vara betydligt större.

Vidare anser vi att personalresursen som knyts till trygghetsbostäderna ska vara stadigvarande anställd av kommunen, för att ge de boende kontinuitet och trygghet. Vi delar uppfattningen i betänkandet att resursen också ska vara finansierad av kommunen och ses som ett viktigt inslag i kommunens förebyggande arbete. Möjligheten att ha en hemtjänstlokal stationerad i fastigheten ser vi som ett bra sätt att samordna resurser och samtidigt skapa trygghet i boendet.

Det antecknades till förteckningen att miljöpartiet lämnar ärendet utan eget ställningstagande.

ÄRENDET

Regeringen beslutade den 24 maj 2006 att tillkalla en delegation för utveckling av bostäder och boende för äldre personer med uppgift att följa och analysera behoven av och utvecklingen av boende för äldre. Delegationen har avlämnat två delbetänkanden. Delbetänkandet ”Bo för att leva, Seniorbostäder och trygghetsbostäder” (SOU 2007:103), har remissbehandlats. Slutbetänkandet ”Bo bra hela livet” (SOU 2008:113) avlämnades i december 2008. Slutbetänkandet har remitterats till bland annat Stockholms stad.

Äldreboendedelegationen konstaterar att behovet av bostäder anpassade till den åldrande människans behov kommer att bli mycket stort under överskådlig tid framöver. Redan i dag saknar vissa kommuner möjligheter att möta äldres efterfrågan på små och medelstora hyreslägenheter i det ordinära bostadsbeståndet. Flera kommuner kan inte heller tillgodose behovet av särskilda boenden och vård- och omsorgsboenden. Från och med 2020 kommer andelen äldre i befolkningen att öka kraftigt. Särskilt kraftig är ökningen bland dem över 85 år. För att klara av den förestående demografiska utvecklingen måste fler bostäder för äldre och särskilda boendeformer/vård- och omsorgsboenden tillskapas. Det är mot denna bakgrund och uppdraget att utveckla bostäder och boende för äldre personer som Äldreboendedelegationens överväganden och förslag ska ses. Slutbetänkandet har beaktat remissvaren på delbetänkandet.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, äldrenämnden, stadsdelsnämnderna Hässelby-Vällingby, Norrmalm och Farsta samt till Micasa Fastigheter i Stockholm AB. Kommunstyrelsens pensionärsråd har inkommit med synpunkter på ärendet den 10 mars 2009.

<i>Innehållsförteckning</i>	<i>Sid</i>
Äldrenämnden	14
Farsta stadsdelsnämnd	18
Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd	19
Norrmalms stadsdelsnämnd	21
Micasa Fastigheter i Stockholm AB	22
Kommunstyrelsens pensionärsråd	25

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 30 mars 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret anser att äldreboendedelegationens förslag vad gäller införande av begreppet trygghetsbostäder är bra. Förslaget ger utrymme för att innehåll och utformning av trygghetsboenden kan variera, vilket är positivt då detta ger ett mer varierat utbud. I förslaget förutsätts att de gemensamma resurserna ska tillhandhållas av kommunen. Stadsledningskontoret anser inte att detta är givet utan att detta, precis som andra insatser inom äldreomsorgen, kan handhas av privata utförare av vård och omsorg, organisationer och föreningar.

Enligt stadsledningskontorets mening är det av stor vikt att finansieringen av trygghetsboende kan lösas utan att det går ut över den biståndsbedömda verksamhet som Sveriges kommuner redan bedriver. Kostnader för gemensamma lokaler, personal och aktiviteter kan med fördel bäras av de boende. En studie av 40-talistgenerationen som gjordes av företaget Kairos Futures för några år sedan visar att det finns en betalningsvilja för denna typ av tjänster. Om riksdagen vill införa trygghetsboende utan avgifter för de boende anser kontoret att finansieringsprincipen fullt ut ska gälla, dvs att staten ska skjuta till de resurser som krävs. Den summa om 130 mnkr som nämns i delegationens förslag som stimulanspengar till kommunerna synes i detta sammanhang som låg.

Kommunal befogenhet att tillhandahålla trygghetsbostäder till äldre och innehållet i trygghetsbostäder

I äldreboendedelegationens förslag till den nya lagen om kommunal befogenhet att inrätta trygghetsbostäder till äldre, lämnas det öppet för de kommuner som vill använda sig av lagen, att själva bestämma vilka regler som ska gälla för att förmedla trygghetsbostäder. Det finns således inga bestämmelser om från vilken ålder dessa ska förmedlas eller vilka eventuella kriterier som kännetecknas av att den enskilde känner otrygghet. Äldreboendedelegationen föreslår i lagtext att "...en kommun får inrätta och utan föregående behovsprövning enligt socialtjänstlagen, tillhandahålla trygghetsbostäder till äldre människor som till följd av hög ålder upplever otrygghet och/eller social isolering i sitt ordinära boende". Därmed är det helt upp till den enskilde att avgöra om detta "passar in" i dennes situation. I äldreboendedelegationens förslag överlämnas frågan om ålder för inflyttning till respektive kommun. Stadsledningskontoret har ingen bestämd uppfattning om exakt vilken ålder som ska gälla. Det bör dock vara en högre ålder än de 65 år som gäller för seniorboende för att särskilja dessa båda boendetyper. Ett annat argument mot en låg ålder är att undvika långa köer till trygghetsboende. En alltför hög ålder kan dock innebära att färre kan utnyttja de gemensamma aktiviteter som planeras att finnas inom trygghetsboendekonceptet.

Äldreboendedelegationen föreslår att den enskilde, i en trygghetsbostad, ska ges tillgång till en gemensamhetslokal, personal som en gemensam resurs för social samvaro och aktiviteter samt trygghetslarm. Vidare ska det finnas möjlighet till gemensamma måltider. Gemensamhetslokalen kan utgöras av en dagverksamhet som även är öppen för andra men måste inte vara belägen i trygghetsboendet.

Stadsledningskontoret anser att det bör förtydligas vilka krav som gäller för gemensamhetslokaler. Den personal för social samvaro och aktiviteter som ska finnas tillgänglig behöver inte vara stadigvarande resurs utan kan vara någon form av "igångsättare". Enligt stadsledningskontorets uppfattning kan det vara lämpligt att samverka med frivilligorganisationer i detta arbete.

Det finns även exempel från andra länder som staden kan ta lärdom av och insatser som påminner om det som här föreslås även i andra kommuner i landet där helt privata initiativ är grunden för en efterfrågad verksamhet.

Vidare föreslås att trygghetslarm ska ges till alla som bor i en trygghetsbostad utan föregående biståndsbedömning. Utredningen tar dock inte upp frågan hur detta ska organiseras och huruvida den enskilde ska betala för trygghetslarmet. I stadens nuvarande organisation för trygghetslarm, krävs det ett biståndsbeslut innan trygghetslarm beviljas. Eventuella larmanrop besvaras och åtgärdas av den utförare som den enskilde har valt. För att delegationens förslag om att trygghetslarm ska ges till alla som bor i en trygghetsbostad utan föregående biståndsbedömning, krävs en annan form av organisering av detta i staden. Stadsledningskontoret anser att det är rimligt att även personer som bor i trygghetsbostad, liksom äldre i ordinärt boende, betalar för trygghetslarm. Detta för att likställighetsprincipen inte ska frångås.

Stadsledningskontoret anser att det är positivt att förslaget lämnar utrymme åt varje kommun att utforma trygghetsbostäder utifrån sina lokala förutsättningar. Detta gäller bland annat de gemensamma måltiderna, som enligt delegationens slutbetänkande, inte behöver vara dagliga eller regelbundna. Det kan vara en del av ett trygghetsboendes profilering att ha

en restaurang i huset eller att erbjuda dagliga matleveranser. Ett krav på varma måltider i samtliga trygghetsboenden skulle innebära stora kostnadsökningar för staden som inte kan anses motsvara det mervärde som skapas.

Behovet av trygghetsbostäder

Stadsledningskontoret delar äldreboendedelegationens bedömning att boenden som är särskilt utformade för äldre till viss del kan underlätta kvarboende vilket i sin tur kan leda till att behov av vård- och omsorgsboende kan skjutas upp eller helt undvikas. I Stockholms stad är denna effekt mindre då trygghetsboenden kan vara servicehus som omstrukturerats. I dag gäller kvarboendep principen vilket innebär att en person inte behöver flytta från ett servicehus då behovet av insatser ökar.

Stadsledningskontoret anser att stadens seniorboenden har funnits för kort tid för att avgöra om denna boendeform på samma sätt som servicehus fördröjer en eventuell flytt till vård- och omsorgsboende.

I de fall inte verksamheten redan från start bedrivs av enskild utövare anser stadsledningskontoret att stadens kundvalssystem för hemtjänst ska gälla när behov uppstår.

Investeringsstöd

Äldreboendedelegationen föreslår att det nuvarande investeringsstödet till särskilt boende/vård- och omsorgsboende även ska omfatta trygghetsbostäder. Stadsledningskontoret anser att förslaget är mycket positivt och kan för stadens del innebära större möjligheter att få ta del av investeringsstödet än tidigare.

Nya begrepp i förhållande till befintliga

Delegationen har haft som mål att begränsa antalet begrepp för olika former av boenden för äldre som idag förekommer i Sverige. Stadsledningskontoret anser att denna ambition var bra och nödvändig.

I äldreboendedelegationens förslag föreslås att begreppet särskilt boende i socialtjänstlagen (SoL) ersätts med vård- och omsorgsboende. Stockholms stad har sedan några år tillbaka använt begreppet vård- och omsorgsboende som ett samlingsnamn för stadens särskilda boendeformer med heldygnsomsorg. Inom begreppet särskilt boende finns i staden även servicehus som beviljas genom biståndsbeslut enligt SoL. Äldreboendedelegationen definierar vård- och omsorgsboende som ett boende med heldygnsomsorg. Detta bedömer stadsledningskontoret som att stadens servicehuslägenheter, där hemtjänstinsatser beviljas utifrån den enskildes behov, inte bör betraktas som ett boende som ska beviljas genom biståndsbeslut enligt SoL. En positiv bieffekt, om ett antal servicehus övergår till trygghetsboende, är att den nationella statistiken för äldreomsorg blir jämförbar. I dag då servicehus räknas som ett särskilt boende och i statistiken slås samman med vård- och omsorgsboenden visar Stockholm lägre tal för boenden än kommuner som inte har servicehus i samma utsträckning. Detta blir effekten då boende på servicehus har ett väsentligt mindre insatsbehov än boende på vård- och omsorgsboenden.

Stadsledningskontoret anser att äldreboendedelegationens förslag är bra då det tydliggör skillnaden mellan särskilda boenden/vård- och omsorgsboenden, som kräver ett biståndsbeslut och boenden som den enskilde själv kan välja att flytta till. Stadens erfarenheter av servicehus är att det mer liknar ett ordinärt boende än ett särskilt boende och sedan staden för några år sedan omvandlade ett antal servicehus till seniorboende med hyresrätt, har det ibland varit svårt för den enskilde att förstå varför det behövs ett biståndsbeslut i det ena fallet och inte i det andra.

Stadsledningskontoret anser att en omvandling av stadens servicehus till trygghetsbostäder eller vård- och omsorgsboenden ska ske successivt och föregås av noggranna bedömningar av vilka boendeformer som efterfrågas i staden. Vidare anser stadsledningskontoret att trygghetsbostäder bör fördelas geografiskt jämnt över staden och att den enskilde ska ha möjlighet att välja trygghetsboende. I februari 2009 hade 459 av stadens 2761 som bor på servicehus inga insatser alls vilket motsvarar 17 procent. Ytterligare 41 procent har maximalt 9 timmar per vecka, vilket främst motsvarar serviceinriktade insatser såsom städning och handling. Detta innebär att en relativt stor del av de boende skulle kunna nyttja de gemen-

samma resurser som ett trygghetsboende innebär.

I de fall efterfrågan på trygghetsbostäder blir stor, tror stadsledningskontoret att även den privata marknaden kommer att erbjuda olika typer av bostäder för äldre som helt eller delvis utformas som förslaget till trygghetsbostäder och som de även kanske väljer att benämna som sådana. Detta berörs tyvärr inte i äldreboendedelegationens slutbetänkande.

Stadsledningskontoret ställer sig positiv till delegationens förslag att ersätta begreppet korttidsboende med korttidsvård. Detta har Stockholms stad sedan ett par år tillbaka genomfört inom stadens verksamheter.

Tillgänglighet

Stadsledningskontoret anser att delegationens förslag om att en högre tillgänglighetsnivå ska användas vid nybyggnation av trygghetsbostäder är bra. För att trygghetsbostäder relativt snart ska kunna komma till stånd anser stadsledningskontoret att det är positivt att dessa högre krav inte föreslås gälla för redan befintliga fastigheter som med ganska enkla medel kan omvandlas till trygghetsbostäder.

Delegationen föreslår även ett statligt bidrag till hissinstallation och andra tillgänglighetsskapande åtgärder i flerbostadshus. Stadsledningskontoret välkomnar detta förslag. Vad gäller bidrag till hissinstallation är dock stadsledningskontoret tveksam till i vilken grad fastighetsägare kommer att bedöma att ett sådant bidrag möjliggör de stora investeringar som krävs i förhållande till att nyttan för ett fåtal personer.

Andra tillgänglighetsskapande åtgärder som nämns i delegationens förslag är dörröppnare och ramper. Det finns problem med att bostadsanpassningsbidrag beviljas individuellt. Om en person i ett flerfamiljshus beviljas bostadsanpassningsbidrag för en dörröppnare till porten, ska dörröppnaren tas bort när denna person inte längre har detta behov, även om fler i samma hus också haft stor nytta av dörröppnaren. Äldreboendedelegationens förslag öppnar upp för möjligheten för fastighetsägare att tillgänglighetsanpassa flerfamiljshus generellt så att det kan komma fler tillgodo, vilket stadsledningskontoret ställer sig positiv till. Stadsledningskontoret kan dock konstatera att delegationen i samband med detta förslag inte föreslår några ändringar i lagen om bostadsanpassningsbidrag, vilket kan skapa oklarheter i vilka fall individuell bostadsanpassning ska användas och när statligt bidrag kan sökas.

Delegationen föreslår att ett villkor för tillgänglighetsbidrag ska vara att kommunen har inventerat sina bostadsområden och bostadsbestånd ur tillgänglighetssynpunkt. Stadsledningskontoret anser att det är ett bra förslag och stadens bostadsbolag har i flera bostadsområden redan genomfört olika former av tillgänglighetsinventeringar.

Bostadstillägg

Stadsledningskontoret anser att delegationens förslag om att höja bostadstillägg för pensionärer är bra och kan underlätta för fler äldre i valet att flytta till en mer tillgänglig bostad. Alla kostnadshöjande förslag förutsätts finansierade av statliga medel.

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 17 mars 2009 att

1. I huvudsak anta äldreförvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen
2. Därutöver anföra:

Äldrenämnden välkomnar äldreboendedelegationens förslag. Stockholms stad ligger långt framme i processen att inrätta trygghetsboenden för att svara mot efterfrågan på bostäder med service, möjlighet till gemenskap och god tillgänglighet. Studier visar att om äldre får tillgång till senior- eller trygghetsbostad kan behovet av särskilt boende med heldygnsomsorg minskas, något som är positivt främst för den äldre men också för samhället i form av minskade kostnader.

Äldreboendedelegationens förslag innebär ett välkommet försök att rensa i floran av begrepp på äldreboendeområdet. Ju fler begrepp, desto större risk för begrepps-förvirring och felaktiga förväntningar på de olika boendeformerna.

Enligt delegationens förslag ska boendeformerna i framtiden indelas i tre grupper: ordinärt boende dit även seniorbostäder ska räknas, trygghetsboenden som inte är biståndsbedömda och har tillgång till service och gemenskap samt vård- och omsorgsboenden med heldygnsomsorg.

Om delegationens förslag blir lag innebär det att servicehusen behöver omdefinieras till vård- och omsorgsboenden, trygghetsboenden eller seniorboenden.

Servicehus har blivit en boendeform som färre efterfrågar, inte minst som ett resultat av att det ordinära bostadsbeståndet har blivit mer tillgänglighetsanpassat. Ändå har servicehus alltjämt en viktig roll att fylla i Stockholms stad som mellanboende och är en del i mångfalden av boende- och stödformer.

I närtid är vissa servicehus en resurs för tillskapande av trygghetsboenden. I Stockholms stads budget 2009 namnges fyra servicehus/äldreboenden som i ett första skede kan bli aktuella som trygghetsboenden: Rinkeby äldreboende/servicehus, Kastanjen i Hägersten-Liljeholmen, Långbroberg i Älvsjö och Väduren på Norrmalm. Utöver detta har kommunstyrelsen beslutat om att ett trygghetsboende ska inrättas i f.d. Nälsta servicehus.

Innan servicehus kan omdefinieras och omvandlas krävs noggranna bedömningar av behov och efterfrågan i stadsdelsnämnden och äldreomsorgsregionen men framför allt i hela staden. Det är också viktigt att ta stor hänsyn till statusen på de boende och att de får den stöd och omsorg som de behöver och har rätt till, oavsett vad deras boende kallas.

Om Stockholms stad på sikt fullt ut omdefinierar servicehusen enligt äldreboendedelegationens förslag och den väntade nya lagstiftningen, måste trygghetsboendena och de kvarvarande servicehusens uppgift och funktion, liksom efterfrågebilden och ekonomin i de olika boendeformerna, noga utvärderas och följas upp innan så sker.

Reservation anfördes av vice ordföranden Leif Rönngren m.fl. (s) samt ledamöterna Margareta Johansson (v) och Eivor Karlsson (v), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten Eivor Karlsson (mp), *bilaga 1*.

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 2 mars 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Äldreförvaltningen anser att äldreboendedelegationens förslag vad gäller införande av begreppet trygghetsbostäder är bra. Äldreförvaltningen delar äldreboendedelegationen bedömning att boenden som är särskilt utformade för äldre till viss del bör kunna underlätta kvarboende vilket i sin tur kan leda till att behov av särskilt boende/vård- och omsorgsboende kan skjutas upp eller helt undvikas. Äldreförvaltningen anser vidare att förslaget om att det ska vara frivilligt för kommunerna att använda sig av den nya lagen, är positivt.

Kommunal befogenhet att tillhandahålla trygghetsbostäder till äldre och innehållet i trygghetsbostäder

I äldreboendedelegationens förslag till den nya lagen om kommunal befogenhet att inrätta trygghetsbostäder till äldre, lämnas det öppet för de kommuner som vill använda sig av lagen, att själva bestämma vilka regler som ska gälla för att förmedla trygghetsbostäder. Det

finns således inga bestämmelser om från vilken ålder dessa ska förmedlas eller vilka eventuella kriterier som kännetecknas av att den enskilde känner otrygghet. Äldreboendedelegationen föreslår i lagtext att "...en kommun får inrätta och utan föregående behovsprövning enligt socialtjänstlagen, tillhandahålla trygghetsbostäder till äldre människor som till följd av hög ålder upplever otrygghet och/eller social isolering i sitt ordinära boende", är det helt upp till den enskilde att avgöra om detta "passar in" i dennes situation. Vidare öppnar äldreboendedelegationens förslag upp för att en kommun kan bestämma att kommunens trygghetsbostäder ska förmedlas till personer som är t.ex. 80 år och äldre.

Äldreboendedelegationen föreslår att den enskilde, i en trygghetsbostad, ska ges tillgång till en gemensamhetslokal, personal som en gemensam resurs för social samvaro och aktiviteter samt trygghetslarm. Vidare ska det finnas möjlighet till gemensamma måltider. Gemensamhetslokalen kan utgöras av en dagverksamhet som även är öppen för andra men måste inte vara belägen i trygghetsboendet. Äldreförvaltningen anser att det bör förtydligas vilka krav som gäller för gemensamhetslokaler. Den personal för social samvaro och aktiviteter som ska finnas tillgänglig behöver inte vara stadigvarande resurs utan kan vara någon form av "igångsättare". Enligt äldreförvaltningens uppfattning kan det vara lämpligt att samverka med frivilligorganisationer i detta arbete.

Vidare föreslås att trygghetslarm ska ges till alla som bor i en trygghetsbostad utan föregående biståndsbedömning. Utredningen tar dock inte upp frågan hur detta ska organiseras och huruvida den enskilde ska betala för trygghetslarmet. I stadens nuvarande organisation för trygghetslarm, krävs det ett biståndsbeslut innan trygghetslarm beviljas. Eventuella larmanrop besvaras och åtgärdas av den utförare som den enskilde har valt. För att delegationens förslag om att trygghetslarm ska ges till alla som bor i en trygghetsbostad utan föregående biståndsbedömning, krävs det en annan form av organisering av detta i staden. Äldreförvaltningen anser att det är rimligt att även personer som bor i trygghetsbostad, liksom äldre i ordinärt boende, bör betala för trygghetslarm.

Vad gäller de gemensamma måltiderna framgår i delegationens slutbetänkande att det inte behöver vara dagliga eller regelbundna gemensamma måltider. Äldreförvaltningen vill dock påtala att det finns stora skillnader i att förbereda trygghetsbostäder för att kunna tillhandahålla varma måltider varje dag mot att någon enstaka gång anordna någon form av enklare måltid. När stadens servicehus inrättades fanns i alla servicehus någon form av restaurang. I dag är många av dessa restauranger nedlagda. Om restaurangen inte ligger i ett område där det är möjligt att fungera som lunchrestaurang även för allmänheten, är det svårt att få verksamheten att gå runt ekonomiskt. Kraven på utformning och utrustning i tillagningsskök har också skärpts under senare år. I stadens trygghetsbostäder kan därför lösningar för att anordna olika former av gemensamma måltider komma att variera. Det kan till exempel innebära att det i vissa trygghetsboenden finns tillgång till restaurang i huset eller dess närområde, medan andra kan få matleveranser för gemensamma måltider.

Äldreförvaltningen anser att det är positivt att förslaget lämnar utrymme åt varje kommun att utforma trygghetsbostäder utifrån sina lokala förutsättningar. Äldreförvaltningen anser dock att det är viktigt att det i propositionen förtydligas vad som avses med lagens krav på innehåll i trygghetsbostäder då detta annars kan komma att bli föremål för olika tolkningar, framförallt i samband med ansökningar av de statliga bidrag som delegationen också föreslår.

Behovet av trygghetsbostäder

Äldreförvaltningen delar i huvudsak äldreboendedelegationens bedömning att boenden som är särskilt utformade för äldre till viss del kan underlätta kvarboende vilket i sin tur kan leda till att behov av särskilt boende/vård- och omsorgsboende kan skjutas upp eller helt undvikas. I vilken grad detta kan ske beror dock på vilka insatser som kan ges i sådana boenden.

I en bilaga till äldreboendedelegationens slutbetänkande finns en studie gjord av Mårten Lagergren utifrån analyser av SNAC-studien på Kungsholmen som visar att boende i "serviceboende" (servicehus) fördröjer en eventuell flytt till vård- och omsorgsboende (heldygnss-

omsorg). Att så är fallet i stadens servicehus är dock inte så anmärkningsvärt eftersom servicehus också är ett särskilt boende med personal i huset och där staden även har ansvar för hälso- och sjukvårdsinsatser upp till och med sjuksköterskenivå. Enligt stadens riktlinjer gäller kvarboendep principen i alla särskilda boendeformer varför det tillhör undantagen att den enskilde flyttar från servicehus till vård- och omsorgsboende.

Äldreförvaltningen anser att stadens seniorboenden har funnits för kort tid för att avgöra om denna boendeform på samma sätt som servicehus fördröjer en eventuell flytt till vård- och omsorgsboende.

Då trygghetsbostäder och seniorbostäder är en form av boende utanför socialtjänstlagens ram kommer det i Stockholms län att innebära att landstingets primärvård svarar för hälso- och sjukvårdsinsatserna i dessa boendeformer. Äldreförvaltningen anser att graden av möjlighet till kvarboende till viss del kommer att bli avgörande av hur väl primärvården kan tillgodose de behov av insatser som uppkommer i trygghetsbostäder och seniorbostäder. En annan avgörande skillnad mellan dagens servicehus och boendeformer utanför socialtjänstlagens ram är också tillgång till hemtjänstpersonal i huset. I stadens servicehus, där den enskilde blir beviljad hemtjänst utifrån eventuella behov, finns hemtjänstpersonal i huset dygnet runt. I ordinära boendeformer gäller däremot stadens kundvalssystem vad gäller beviljade hemtjänstinsatser. Det innebär att den enskilde efter beviljat bistånd i form av hemtjänst själv får välja utförare.

I stadens blivande trygghetsbostäder anser äldreförvaltningen att stadens kundvalssystem för hemtjänst ska gälla. Det innebär att vartefter behov uppstår kommer det att finnas ett antal olika hemtjänstutförare som utför insatser till dem som bor i samma trygghetsbostad.

Sammantaget delar äldreförvaltningen delegationens bedömning att trygghetsbostäder, i jämförelse med ordinärt boende, kan komma att fördröja en eventuell flytt till vård- och omsorgsboende.

Investeringsstöd

Äldreboendedelegationen föreslår att det nuvarande investeringsstödet till särskilt boende/vård- och omsorgsboende även ska omfatta trygghetsbostäder. Äldreförvaltningen anser att förslaget är mycket positivt och kan för stadens del innebära större möjligheter att få ta del av investeringsstödet.

Nya begrepp i förhållande till befintliga

Delegationen har haft som mål att begränsa antalet begrepp för olika former av boenden för äldre som idag förekommer i Sverige. Äldreförvaltningen anser att denna ambition var bra och nödvändig.

I äldreboendedelegationens förslag föreslås att begreppet särskilt boende i socialtjänstlagen (SoL) ersätts med vård- och omsorgsboende. Stockholms stad har sedan några år tillbaka använt begreppet vård- och omsorgsboende som ett samlingsnamn för stadens särskilda boendeformer med heldygnsomsorg. Inom begreppet särskilt boende finns i staden även servicehus som beviljas genom biståndsbeslut enligt SoL. Äldreboendedelegationen definierar vård- och omsorgsboende som ett boende med heldygnsomsorg, vilket äldreförvaltningen bedömer som att stadens servicehuslägenheter, där hemtjänstinsatser beviljas utifrån den enskildes behov, inte bör betraktas som ett boende som ska beviljas genom biståndsbeslut enligt SoL.

Äldreförvaltningen anser att äldreboendedelegationens förslag är bra då detta skulle göra det tydligare för den enskilde om skillnaderna mellan särskilda boenden/vård- och omsorgsboenden som kräver ett biståndsbeslut och boenden som den enskilde själv kan välja att flytta till. Stadens erfarenheter av servicehus är att det mer liknar ett ordinärt boende än ett särskilt boende och sedan staden för några år sedan omvandlade ett antal servicehus till seniorboende med hyresrätt, har det ibland varit svårt för den enskilde att förstå varför det behövs ett biståndsbeslut i det ena fallet och inte i det andra.

Äldreförvaltningen anser att en omvandling av stadens servicehus till trygghetsbostäder för personer 65 år och äldre eller vård- och omsorgsboenden ska ske successivt. Detta innebär att begreppet servicehus på sikt kommer att tas bort i staden vilket innebär att skillnaden

mellan boenden som kräver ett biståndsbeslut och de som inte gör det blir tydligare för den enskilde. Vidare anser äldreförvaltningen att trygghetsbostäder bör fördelas geografiskt jämnt över staden och att den enskilde ska ha möjlighet att välja trygghetsboende.

I de fall efterfrågan på trygghetsbostäder blir stor, tror äldreförvaltningen att även den privata marknaden kommer att erbjuda olika typer av bostäder för äldre som helt eller delvis utformas som förslaget till trygghetsbostäder och som de även kanske väljer att benämna som sådana. Detta berörs inte i äldreboendedelegationens slutbetänkande.

Äldreförvaltningen ställer sig positiv till delegationens förslag att ersätta begreppet korttidsboende med korttidsvård. Detta har Stockholms stad sedan ett par år tillbaka genomfört inom stadens verksamheter.

Tillgänglighet

Äldreförvaltningen anser att delegationens förslag om att en högre tillgänglighetsnivå ska användas vid nybyggnation av trygghetsbostäder är bra. För att trygghetsbostäder relativt snart ska kunna komma till stånd anser äldreförvaltningen att det är positivt att dessa högre krav inte föreslås gälla för redan befintliga fastigheter som därmed med ganska enkla medel kan omvandlas till trygghetsbostäder.

Delegationen föreslår även ett statligt bidrag till hissinstallation och andra tillgänglighetsskapande åtgärder i flerbostadshus. Äldreförvaltningen välkomnar detta förslag. Vad gäller bidrag till hissinstallation är dock äldreförvaltningen tveksam till i vilken grad fastighetsägare kommer att bedöma att ett sådant bidrag möjliggör de stora investeringar som krävs i förhållande till att nyttan av en hiss i många fall kommer rätt få personer till del.

Andra tillgänglighetsskapande åtgärder som nämns i delegationens förslag är dörröppnare och ramper. Äldreförvaltningen har i olika sammanhang lyft problemet med att bostadsanpassningsbidrag beviljas individuellt, vilket gör att om en person i ett flerfamiljshus beviljas bostadsanpassningsbidrag för en dörröppnare till porten, ska dörröppnaren tas bort när denna person inte längre har detta behov, även om fler i samma hus också haft stor nytta av dörröppnaren. Äldreboendedelegationens förslag öppnar upp för möjligheten för fastighetsägare att tillgänglighetsanpassa flerfamiljshus generellt så att det kan komma fler tillgodo, vilket äldreförvaltningen anser är positivt. Äldreförvaltningen kan dock konstatera att delegationen i samband med detta förslag inte föreslår några ändringar i lagen om bostadsanpassningsbidrag, vilket eventuellt kan skapa oklarheter kring i vilka fall individuell bostadsanpassning ska användas och när statligt bidrag kan sökas.

Delegationen föreslår att ett villkor för tillgänglighetsbidrag ska vara att kommunen har inventerat sina bostadsområden och bostadsbestånd ur tillgänglighetssynpunkt. Äldreförvaltningen anser att det är ett bra förslag och stadens bostadsbolag har i flera bostadsområden redan genomfört olika former av tillgänglighetsinventeringar.

Bostadstillägg

Äldreförvaltningen anser att delegationens förslag om att höja bostadstillägg för pensionärer är bra och kan underlätta för fler äldre i valet att flytta till en mer tillgänglig bostad.

Farsta stadsdelsnämnd

Farsta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 26 mars 2009 att överlämna stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Särskilt uttalande gjordes av Gunnar Sandell m fl (s), Mats E P Lindqvist (mp) och Malin Larsson (v), *bilaga 1*.

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 27 februari 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen instämmer i stort i Äldreboendedelegationens förslag och är positiv till trygghetsboende som boendeform för att tillgodose framtidens behov av bostäder anpassade för äldre. Det är bland annat bra att delegationen föreslår en tydligt definierad terminologi, där de termer som idag används för olika slag av bostäder ersätts av begreppen seniorbostäder, trygghetsbostäder och vård- och omsorgsboende.

Förvaltningen håller också med om att det behövs mer kunskap om hur det särskilda boendets utformning och miljö samspelar med god omvårdnad och en meningsfull tillvaro.

Förslaget att samverka mellan kommuner, landsting eller motsvarande och bostadsföretag intensifieras ser förvaltningen som positivt. Då kan teknikstödet i bostäder anpassade för äldre introduceras på ett kostnadseffektivt sätt.

Äldreboendedelegationen konstaterar att behovet av bostäder för äldre inte kan lösas genom en begränsad insats. Delegationen föreslår även att statligt bidrag lämnas för åtgärder som ökar tillgängligheten i befintliga bostäder och i gemensamhetsutrymmen för personer med funktionsnedsättning. Förvaltningen anser att detta är bra och betonar vikten av att främja kvarboendet genom att praktiskt möjliggöra för äldre att bo kvar i det egna hemmet.

Vissa frågor är viktiga att utreda vidare i anknytning till trygghetsboende som boendeform. Förslaget att kommunen själv kan bestämma vilka (om några) kriterier som ska gälla för att den enskilde ska få tillgång till en trygghetsbostad behöver klargöras, till exempel när det gäller möjligheten att söka trygghetsboende i andra kommuner än den egna.

En annan viktig fråga är om kundval för hemtjänst, som finns i Stockholm stad, ska gälla även för de äldre som bor i trygghetsboende, eller om en plats på ett trygghetsboende kan knytas till en specifik utförare av hemtjänst. Vidare finns frågor kring hur kostnader för de gemensamma lokalerna i trygghetsboendet ska betalas samt om kommunen ska vara arbetsgivare till den personal som enligt förslaget ska främja gemensamma aktiviteter och kontakter mellan hyresgästerna i trygghetsbostäder.

Äldreboendedelegationen bedömer att höjt bostadstillägg för pensionärer och särskilt bostadstillägg för pensionärer skulle stimulera efterfrågan på trygghetsbostäder. Förvaltningen menar att det redan idag skulle finnas en efterfrågan på trygghetsboende och att det skulle bli kö till dessa bostäder.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 24 mars 2009 att

1. i huvudsak anta förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. därutöver anföra följande:

Stadsdelsnämnden välkomnar äldreboendedelegationens förslag. Stockholms stad ligger långt framme i processen att inrätta trygghetsboenden för att svara mot efterfrågan på bostäder med service, möjlighet till gemenskap och god tillgänglighet. Studier visar att om äldre får tillgång till senior- eller trygghetsbostad kan behovet av särskilt boende med heldygnsomvård minskas, något som är positivt främst för den äldre men också för samhället i form av minskade kostnader. Äldreboendedelegationens förslag innebär ett välkommet försök att rensa i floran av begrepp på äldreboendeområdet. Ju fler begrepp, desto större risk för begreppsförvirring och felaktiga förväntningar på de olika boendeformerna.

Enligt delegationens förslag ska boendeformerna i framtiden indelas i tre grupper: ordinärt boende dit även seniorbostäder ska räknas, trygghetsboenden som inte

är biståndsbedömda och har tillgång till service och gemenskap samt vård- och omsorgsboenden med heldygnsomsorg.

Om delegationens förslag blir lag innebär det att servicehusen behöver omdefinieras till vård- och omsorgsboenden, trygghetsboenden eller seniorboenden.

Servicehus har blivit en boendeform som färre efterfrågar, inte minst som ett resultat av att det ordinära bostadsbeståndet har blivit mer tillgänglighetsanpassat. Ändå har servicehus alltjämt en viktig roll att fylla i Stockholms stad som mellanboende och är en del i mångfalden av boende- och stödformer.

I närtid är vissa servicehus en resurs för tillskapande av trygghetsboenden. I Stockholms stads budget 2009 namnges fyra servicehus/äldreboenden som i ett första skede kan bli aktuella som trygghetsboenden, Rinkeby äldreboende/servicehus, Kastanjen i Hägersten-Liljeholmen, Långbroberg i Älvsjö och Väduren på Norrmalm. Utöver detta har kommunstyrelsen beslutat om att ett trygghetsboende ska inrättas i fd Nälsta servicehus.

Innan servicehus kan omdefinieras och omvandlas krävs noggranna bedömningar av behov och efterfrågan i stadsdelsnämnden och äldreomsorgsregionen men framför allt i hela staden. Det är också viktigt att ta stor hänsyn till statusen på de boende och att de får den stöd och omsorg som de behöver och har rätt till, oavsett vad deras boende kallas.

Om Stockholms stad på sikt fullt ut omdefinierar servicehusen enligt äldreboendedelegationens förslag och den väntade nya lagstiftningen, måste trygghetsboendena och de kvarvarande servicehusens uppgift och funktion, liksom efterfrågebilden och ekonomin i de olika boendeformerna, noga utvärderas och följas upp innan så sker.

För att delegationens förslag om trygghetslarm ska ges till alla som bor i en trygghetsbostad utan föregående biståndsbedömning, krävs det en annan form av organisering av detta i staden.

Reservation anfördes av vice ordförande Berit Kruse m fl (s) och ledamot Leif Larsson (v), *bilaga 1*.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 10 februari 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd har, för Stockholms kommuns räkning, tillsammans med Norrmalms och Farstas stadsdelsnämnder, Äldrenämnden, SLK och Micasa fått slutbetänkande "Bo bra hela livet" (SOU 2008:113) betänkande av utredningen Äldreboendedelegationen (S2006:03) på remiss från Äldreroteln. Yttrandet ska ha inkommit till KF/KS kansli senast den 3 april 2009.

Förvaltningen har med intresse tagit del av Äldredelegationens slutbetänkande och instämmer i större delen av delegationens förslag. Förvaltningen har några synpunkter vilka redovisas nedan.

Förvaltningen instämmer i delegationens synpunkter att åtgärder som ökar tillgängligheten i befintliga bostäder och i gemensamhetsutrymmen för personer med funktionsnedsättningar är av stor vikt så att den äldre har förutsättningar att bo kvar i ordinärt boende.

Förvaltningen instämmer i delegationens förslag att benämningen av äldreboenden behöver förtydligas. Förslagen om tre begrepp, seniorboende, trygghetsboende samt vård- och omsorgsboende är bra. Förvaltningen saknar dock att begreppet servicehus inte kommenteras. För närvarande ingår servicehus, i Stockholm, i begreppet vård- och omsorgsboende.

Hur kommer det att bli när begreppet trygghetsboende införs? Risken är uppenbar att det blir svårt att skilja trygghetsboende från servicehusboende. En fördel är om det som benämns vård- och omsorgsboende har full kostförsörjning. De som idag bor på servicehus har själva ansvar för sin kostförsörjning vilket ibland kan leda till undernäring. Förvaltningen föreslår att begreppet servicehus tas bort.

Delegationen föreslår att den som bor i trygghetsboende ska ha trygghetslarm utan behovsbedömning. Förvaltningen anser att det behövs ett beslut från biståndshandläggare för att säkerställa att en utförarenhet har ansvar för att svara på larmet. Den som bor på trygghetsboende har samma rätt att välja utförare som den som har hemtjänstinsatser i ordinärt boende.

I uppdraget har inte ingått att se till innehållet i vården och omsorgen när äldre människor inte klarar sitt eget dagliga liv utan behöver hjälp från utomstående. Förvaltningen anser att detta borde ha redovisats för det ordinära boendet såväl som för vård- och omsorgsboendet likaväl som det har redovisats för trygghetsboende.

För vård- och omsorgsboende är det viktigt att ha kvar vilken inriktning boendet har om det riktar sig till personer med demenssjukdom eller personer med somatisk sjukdom eftersom personalens kunskap och innehållet i vården och omsorgen är olika för de olika inriktningarna.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Norrmalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 19 mars 2009 att remissen besvaras med stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av vice ordföranden Lars Arell m.fl. (s), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten Hans Enroth (v), *bilaga 1*.

Norrmalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 5 februari 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Behovet av olika boendeformer för äldre är en angelägen fråga. Betänkandet lyfter många viktiga och relevanta områden, inte minst åtgärder som behöver vidtas för att öka möjligheterna till kvarboende i ordinära boendeformer.

Äldreboendedelegationens förslag om att de termer som idag används för olika slag av bostäder för äldre ersätts av seniorbostäder, trygghetsbostäder och vård- och omsorgsboende är positivt på flera sätt. Kvarboendep principen har sedan länge gjort att de kriterier som finns för ålderdomshem och sjukhem i princip inte stämmer längre. Det blir också lättare för den äldre att göra sitt val när terminologin blir tydlig och verklighetsanpassad.

Trygghetsboende

Den föreslagna boendeformen trygghetsboende kommer med all säkerhet att fylla en viktig funktion för många äldre som upplever otrygghet, ensamhet, ångest och oro i sitt ordinära boende. Förvaltningen tror i likhet med delegationen att möjligheten för den enskilde att flytta till trygghetsboende utan föregående behovsprövning enligt socialtjänstlagen främjar det egna valet och ansvarstagandet. Dock tror förvaltningen att det kan vara vissa svårigheter med att definiera förturskriterier till denna form av boende, då just upplevelsen av oro, otrygghet och ensamhet är individuell och svår att mäta.

Förvaltningen är mycket positiv till förslaget om statligt bidrag till personal som arbetar för att främja gemensamma aktiviteter och kontakter mellan hyresgästerna i ett trygghetsboende. Det är emellertid angeläget att det framgår tydligt vilka arbetsuppgifter som ska utföras

av sådan personal. I ett trygghetsboende ska det enligt delegationens förslag t.ex. finnas ett trygghetslarm. Om detta larm är lokalt innebär det att boendet måste vara bemannat dygnet runt och att den personal som finns på plats kommer att behöva vård- och omsorgskompetens. Ett sätt att lösa detta, som förvaltningen förordar, är att trygghetslarmen kopplas till en larmmottagning gemensam för en eller flera stadsdelar eller kommuner.

Delegationen framhåller fördelarna med att placera personalrum för hemtjänstpersonal i samma eller närliggande fastighet som trygghetsbostäderna. Det är dock angeläget att påpeka att det i Stockholm råder kundval beträffande hemtjänst, vilket innebär att den enskilde själv väljer utförare av hemtjänst och att det i en och samma fastighet kan vara aktuellt med flera olika utförare.

Kvarboende

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget att via statliga bidrag stimulera insatser som ökar tillgängligheten i befintliga bostäder och gemensamhetslokaler. Tillgänglighetsskapande åtgärder tillsammans med teknikstöd i bostäder kommer att ha stor betydelse för den upplevda tryggheten och möjligheten till kvarboende. Det är emellertid av vikt att teknikstödet kan tillhandahållas inom rimliga kostnadsramar. Förvaltningen delar därför synpunkten att kommuner och landsting bör samverka med bostadsföretagen så att teknikstöd kan introduceras på ett kostnadseffektivt sätt utan att möta hinder på grund av oklarheter om vem som ska bära kostnadsansvaret.

Livskvaliteten inom vård- och omsorgsboende

Förvaltningen delar uppfattningen att arbetsledningen och personalens förhållningssätt gentemot de äldre spelar en viktig roll för att den enskildes livskvalitet ska vara så god som möjligt. Att bostaden ska vara fullvärdig och att den fysiska arbetsmiljön ska vara god står emellertid inte i något motsatsförhållande till en vidareutveckling av kvaliteten inom vård- och omsorgsboenden.

Förvaltningen menar att såväl personalens arbetsmiljö som boendemiljön är grundläggande för att skapa en värdig omsorg och vård. Enligt vad förvaltningen erfar har det på olika håll förts diskussioner om att återinföra tvåbäddsrums och liknande utifrån resonemang- et att många äldre inte vill bo ensamma. De som önskar dela bostad bör givetvis få göra det, men i fullvärdiga bostäder. Gamla tidens tvåbäddsrums borgade inte på något sätt för att ensamhetskänslan blev mindre, tvärtom blev den egna sfären och möjligheten att umgås med släkt och vänner liten och det var inte möjligt att själv välja sin rumskamrat. Förvaltningen anser också att det är viktigt att bostäderna åtminstone är utrustade med pentry. Såväl för de boende som för närstående och bekanta som kommer på besök är det värdigt att t.ex. kunna ta en kopp kaffe utan att behöva använda det gemensamma köket inom boendet.

Förvaltningen delar delegationens uppfattning att samspelet mellan utformningen av den fysiska miljön och det sociala respektive medicinska tänkandet inom vården behöver förbättras. Det innebär förhoppningsvis att vi i framtiden kommer att få se boenden där inte bara arbetssättet hos personalen utan också boendemiljön präglas av ett salutogent synsätt, d.v.s. ett synsätt som har det friska i fokus. Det är också glädjande att delegationen understryker behovet av mer forskning om äldres boende i allmänhet och om särskilt boende i synnerhet. Förvaltningen har under många år haft olika slags djur inom våra särskilda boenden, vilket varit mycket uppskattat. Det är därför positivt att delegationen föreslår att villkoren för att ha husdjur ska utredas lokalt och inte regleras i lag.

Micasa Fastigheter i Stockholm AB

Micasa Fastigheter i Stockholm AB lämnade följande tjänstemannautlåtande.

Micasa Fastigheter ställer sig positiv till äldreboendedelegationens förslag som redovisas i slutbetänkandet ”Bo bra hela livet” (SOU 2008:113).

Nedan följer en redovisning av SOU-rapportens huvudpunkter där varje avsnitt avslutas

med Micasa Fastigheters synpunkter och förslag.

Nya begrepp för ökad tydlighet

Delegationen föreslår att begreppen seniorbostäder, trygghetsbostäder och vård- och omsorgsboende ska bli gällande och användas officiellt. Vidare föreslår delegationen att korttidsvård bör användas istället för korttidsboende.

Micasa Fastigheter anser att det är bra med de föreslagna begreppsändringarna då det blir tydligare vad som avses vara ett boende som den enskilde fritt kan välja att flytta till och vad som avses vara ett boende som kräver biståndsbeslut enligt SoL. Det är också bra att korttidsboende ändras till korttidsvård. Det tydliggör att det inte handlar om ett boende utan en vårdinsats som ska ges under en kortare period.

Den nya lagen samt målgrupp

Enligt den nya lagen föreslås att ”en kommun får inrätta och utan föregående behovsprovning enligt socialtjänstlagen, tillhandahålla trygghetsbostäder till äldre människor som till följd av hög ålder upplever otrygghet och/eller social isolering i sitt ordinära boende”.

Micasa Fastigheter ställer sig positiv till äldreboendedelegationens förslag vad gäller införande av trygghetsbostäder för äldre. Bolaget instämmer i förslaget om att det ska vara frivilligt för kommuner att använda sig av den föreslagna nya lagen och att varje kommun själv utifrån lokala förutsättningar får utforma trygghetsbostäder.

I förslaget ser Micasa Fastigheter att det inte finns några bestämmelser om från vilken ålder trygghetsbostäder ska erbjudas eller vilka kriterier som karaktäriserar otrygghet hos den äldre. Det innebär att den enskilde gör bedömningen av sin egen situation samtidigt som kommunen kan bestämma kriterier för hur trygghetsbostäderna ska förmedlas till exempel till personer över 80 år. Här finns risk att rättsosäkerhet uppstår.

Stockholms stad har beslutat om en åldersgräns om 65 år för att få flytta in i ett seniorboende. Många andra fastighetsägare som erbjuder seniorboende har en gräns om 55 år. Micasa Fastigheter anser att staden bör överväga att ändra åldersgränsen till 55 år för seniorboende när trygghetsboendet införs.

Innehåll i trygghetsbostäder

Äldreboendedelegationen föreslår att de som bor i trygghetsbostäder ska ha tillgång till

- Gemensamhetslokal
- Personal som gemensam resurs
- Trygghetslarm
- Möjlighet till gemensamma måltider

Gemensamhetslokal ska finnas i eller i direkt anslutning till trygghetsboendet. Den ska finansieras genom påslag på hyran eller subventioneras av kommunen. Subventioneras lokalen av kommunen ska den vara tillgänglig för fler än de som bor i trygghetsboendet.

Personal ska finnas tillgänglig som resurs i trygghetsboendet vissa dagar/tider i veckan. Enligt förslaget ska den finansieras av kommunen. För att stödja kommunernas arbete med personal i trygghetsboenden föreslås ett statligt bidrag med i genomsnitt 130 mkr per år under åren 2010-2014.

Enligt förslaget ska alla som bor i trygghetsboendet få trygghetslarm utan biståndsbedömning. Larmet ska besvaras inom kort tidsrymd.

Det ska finnas möjlighet till gemensamma måltider föreslår äldreboendedelegationen, men ger inget förslag till hur de ska komma till stånd. Detta säger delegationen är en uppgift för kommunen och de boende att avgöra då de lokala förutsättningarna varierar kraftigt mellan kommuner men också inom kommuner.

Micasa Fastigheter är positiv till att det ska finnas gemensamhetslokaler i eller i anslutning till trygghetsboendet. Micasa Fastigheter har redan idag som mål att inrätta gemensamhetslokaler i seniorboendet där det är möjligt. När det gäller trygghetsbostäderna behöver det dock klargöras vilka krav som gäller för gemensamhetslokaler. Inte minst när det kommer till möjligheten till gemensamma måltider. Enligt delegationen behöver det inte vara dagliga eller regelbundna måltider. Micasa Fastigheter vill dock påtala att kraven på utformning av kök har ökat under senare år. Det är därför stor skillnad på ett tillagningskök där måltider ska

tillhandahållas varje dag mot att tillsammans laga en enklare måltid då och då. Idag inom det s k servicehusbeståndet kan tillgången till restaurang se olika ut. Många stadsdelsförvaltningar har lagt ned sina restauranger på grund av att det är svårt att få ekonomi i verksamheten. Detta kan komma att betyda att det i vissa trygghetsboenden kommer att finnas tillgång till restaurang medan det i andra kommer att levereras mat för gemensamma måltider.

Micasa Fastigheter är positiv till att det ska finnas personal i trygghetsboendet. Ett statligt stöd inom de närmaste åren fram till och med 2014 är därför välkommet men finansieringen på lång sikt måste lösas, helst innan verksamheten inleds.

Enligt delegationen ska det utan biståndsbedömning tilldelas trygghetslarm till boende i trygghetsbostäderna. Idag inom Stockholms stad krävs ett biståndsbeslut innan trygghetslarm beviljas. Den enskilde väljer efter beslut den utförare/leverantör som ska svara på eventuella larmanrop. I utredningen finns inget nämnt om hur detta förslag ska organiseras eller hur det ska bekostas. Idag ansvarar Micasa Fastigheter för att teknik finns framdragen i fastigheten till varje lägenhet så att trygghetslarm kan kopplas på. Den utförare som den enskilde sedan väljer efter biståndsbedömning ansvarar för att larmet installeras samtidigt som de också ansvarar för att svara på larmanrop.

Statligt bidrag för tillgänglighet i befintliga bostäder

Delegationen föreslår att ett tillgänglighetsbidrag införs under åren 2010–2014 för installation av hiss och för andra åtgärder i befintliga flervåningshus som gör det möjligt för personer med nedsatt funktionsförmåga att bo och besöka fastigheten,

bostäderna och gemensamma utrymmen. För att bidrag ska beviljas ska kommunen ha inventerat sitt bostadsbestånd ur tillgänglighetssynpunkt.

Micasa Fastigheter anser att det är bra med tillgänglighetsskapande åtgärder i det ordinarie bostadsbeståndet. Det innebär att många äldre kan bo kvar. Dessutom kommer tillgänglighetsanpassningen många till del. Kravet på att kommunen måste tillgänglighetsinventera sitt bostadsbestånd och att fastighetsägaren måste få intyg från kommunen om att området är klassat som ett prioriterat område för tillgänglighetsanpassningar anser Micasa Fastigheter dock vara omständigt. Inventeringen är dock viktig men kan försena viktiga åtgärder.

Micasa Fastigheter har genom eget arbete tillgänglighetsinventerat samtliga fastigheter. Detta har lett till att dörrslags- och trappstegsmarkeringar har inrättats, ramper har installerats, ledstänger förlängts m.m. I det fortsatta arbetet har bolaget taget fram en klassificering liknande SHR:s hotellklassificering där det genom olika symboler framgår hur pass tillgänglig fastigheten är ur olika perspektiv.

Stockholms stads bostadsbolag har också genomfört inventeringar av tillgängligheten i fastigheterna. Familjebostäder har bl.a. inventerat det egna beståndet inom bostadsområdet Blackeberg. Dessa inventeringar borde vara tillräckliga för att få del av det statliga tillgänglighetsbidraget.

Statligt investeringsstöd

Äldreboendedelegationen föreslår att det nuvarande investeringsstödet till särskilt boende/vård- och omsorgsboende även ska omfatta trygghetsbostäder. Investeringsstödet föreslås endast gälla nyproduktion av trygghetsbostäder. Det innebär att Stockholms stad vid en omvandling/ombyggnad av servicehus till trygghetsbostäder inte får del av investeringsstödet. Micasa Fastigheter anser därför att det statliga investeringsstödet även ska gälla för ombyggnader av servicehus till trygghetsbostäder.

Särskilda bostäder klassificeras som vårdbyggnader i fastighetstaxeringslagen

Äldreboendedelegationen skriver att rättsläget för fastighetstaxeringen av särskilda boendeformer för äldre i dag är oklart. Kamrarrätterna gör olika bedömningar av likartade fall. Särskilda boendeformer för äldre delas antingen in som hyreshus, som är skatte- och avgiftspliktiga, eller som specialbyggnader i form av vårdbyggnader, som är undantagna från skatte- och avgiftsplikt.

Micasa Fastigheter anser att det är bra om läget klargörs för vad som klassas som vårdbyggnad respektive hyreshus. På så sätt skapas en enhetlighet inom landet.

Tillgänglighet och myndighetskrav

Delegationens förslag om att en högre tillgänglighetsnivå ska gälla vid nybyggnader av trygghetsbostäder är bra anser Micasa Fastigheter. Vidare anser Micasa Fastigheter att det är bra att dessa krav inte kommer att gälla befintliga fastigheter. På så sätt kan befintliga servicehus omvandlas till trygghetsbostäder utan allt för stora åtgärder.

Micasa Fastigheters fastighetsbestånd utgörs idag av ca 870 000 kvm. Av de 130 fastigheter som ägs och förvaltas av bolaget har ca 70 % uppförts under 1960- och 1970-talen. Det innebär att många fastigheter idag inte lever upp till dagens mått vad gäller myndighetskrav. Därigenom blir det ett problem vid ombyggnader. Inte sällan finns bärande väggar i badrummen vilket innebär stora kostnader ifall väggar behöver flyttas för att exempelvis uppfylla arbetsmiljöverkets krav för badrum. Sådana ombyggnader är investeringsmässigt inte försvarbara då det skulle innebära stora ekonomiska kostnader för staden.

Forskning och utveckling för ökad kunskap om vård- och omsorgsboenden, korttidsvård och nya boendeformer

Äldreboendedelegationen anger i betänkandet att kunskapen om särskilda boenden/vård- och omsorgsboenden är begränsad och att mer forskning behövs inom området.

Micasa Fastigheter instämmer i delegationens påstående om att forskning och utveckling inom området är bristfällig eller näst intill obefintlig och att mer forskning behövs. Micasa Fastigheter har därför tagit initiativ till ett forskningssamarbete med KTH Syd för att utveckla vård- och omsorgsboendet. Vidare har Micasa Fastigheter startat ett visionsarbete "Vision 2030 Framtidens seniorboende" genom att under 2009 hålla en seminariereserie om seniorboendets utformning och innehåll. En visningslägenhet håller också på att utformas som ska visa innehållet i ett modernt vård- och omsorgsboende.

Bostadstillägg för pensionärer

Äldreboendedelegationen framför i betänkandet att alla pensionärer bör ha möjligheter att söka seniorbostad eller trygghetsbostad. För många personer med låga pensioner och maximalt bostadstillägg är detta inte ekonomiskt möjligt. Att förbättra möjligheterna att efterfråga bostäder av detta slag skulle också kunna stimulera tillkomsten av senior- och trygghetsbostäder menar delegationen. Delegationen anser att en höjning av den maximala boendekostnaden, som ligger till grund för ersättningen, från 5 000 till 6 000 kronor och en höjning av den andel av boendekostnaden som ersätts, från 93 till 95 procent, skulle förbättra möjligheterna för äldre att efterfråga bostäder anpassade för dem.

Micasa Fastigheter anser att delegationens förslag om höjt bostadstillägg för pensionärer innebär en möjlighet för många äldre att söka nytt boende. Därigenom ökar rörligheten på bostadsmarknaden, vilket många grupper vinner på.

Kommunstyrelsens pensionärsråd

Kommunstyrelsens pensionärsråd behandlade ärendet vid sitt sammanträde den 10 mars 2009 och gjorde följande uttalande.

KPR anser att de föreslagna trygghetsbostäderna kan bli ett bra tillskott till de boendeformer som i dag står äldre människor till buds. Tillkomsten av trygghetsbostäder får dock inte tas som förevändning att avveckla servicehus, i syfte att minska kostnaderna för äldreomsorgen i Stockholm.

Skyldighet eller frivilligt åtagande?

En knäckfråga i betänkandet är om kommunerna genom ny lagstiftning ska åläggas att tillhandahålla trygghetsbostäder eller bara få befogenhet att inrätta sådana. Vi kan se goda skäl som talar för båda alternativen.

Å ena sidan är det viktigt från likställighetssynpunkt att de äldre garanteras samma valfrihet, oavsett var i landet de bor. Å andra sidan är kommunernas inställning till nya lagliga skyldigheter milt uttryckt negativ, och stödet för den kommunala självbestämmanderätten är

starkt.

KPR:s uppgift är att bevaka de äldres intressen i ett stockholms-perspektiv. Vi begränsar oss till det och överlåter åt våra respektive riksorganisationer att yttra sig om de nationellt övergripande frågorna. Skyldighet eller frivillighet är förhoppningsvis inte avgörande när Stockholm tar ställning till förslagen. Om de blir verklighet utgår KPR från att staden fattar beslut om att inrätta trygghetsbostäder.

Kriterier för rätt att hyra en trygghetsbostad

Äldreboendedelegationen vill överlåta åt kommunerna att själva bestämma vilka regler som ska gälla vid förmedling av trygghetsbostäder. Vi tycker att delegationens förslag i lagtexten om målgruppen för trygghetsbostäder är väl avvägt. För Stockholms del vill vi se beslut om lägsta ålder för rätt till trygghetsbostad. Förslagsvis 67 år, som i andra sammanhang anses vara den ålder då man kan börja kallas "äldre". Äldreförvaltningen väljer ett häpnadsväckande exempel (sid 7 överst) på en 80-årsgräns! Med en sådan gräns skulle fastigheter med trygghetsbostäder bli rena ålderdomshem.

Och det har vi inte uppfattat som syftet med trygghetsbostäder.

Kraven på trygghetsbostäder

De boende i trygghetsbostäder ska enligt förslagen ha tillgång till *gemensamhetslokal*. KPR vill med kraft understryka att sådana lokaler måste finnas inom eller i omedelbar anslutning till fastigheten. Annars kan man inte hävda att lokalen är attraktiv och tillgänglig för alla boende. I likhet med äldreförvaltningen anser vi att kraven vad gäller bland annat gemensamhetslokaler måste förtydligas i en kommande proposition.

KPR vill också framhålla att finansieringen av gemensamhetslokaler inte får ske genom påslag på hyrorna (som ändå riskerar att bli mycket höga). Lokalerna ska givetvis subventioneras av kommunen och vara tillgängliga för andra äldre i grannskapet.

Delegationens skrivningar om *personalresurser* är väldigt vaga och svaga. Om trygghetsbostäder ska förtjäna namnet räcker det inte med animatörer eller lekledare, som till råga på allt inte är "en stadigvarande resurs" (förvaltningen sid 7). En kombination av vaktmästare och husvård med god social kompetens, på heltid, är vad vi närmast föreställer oss som garant för tryggheten i de nya äldreboendena. Statliga bidrag som stöd för kommunernas arbete med personal i trygghetsbostäderna tillstyrker vi givetvis.

Vi uppskattar äldreförvaltningens skrivningar (sid 7-8) om möjligheten till *gemensamma måltider*. "I stadens trygghetsbostäder kan därför lösningar för att anordna olika former av gemensamma måltider komma att variera. Det kan till exempel innebära att det i vissa trygghetsboenden finns tillgång till restaurang i huset eller dess närområde, medan andra kan få matleveranser för gemensamma måltider", heter det. Att äta tillsammans är ett viktigt inslag i en trivsamt och stimulerande miljö för både gamla och unga, och därför är det mycket angeläget att frågan noga övervägs när staden ska utforma sin variant av trygghetsbostäder.

Investeringsbidrag, bidrag för att öka tillgängligheten

Dessa förslag är utmärkta och kan, liksom personalbidraget, fungera som styrmedel, om den föreslagna lagen innebär att det blir frivilligt för kommunerna att inrätta trygghetsbostäder.

Höjt bostadstillägg för pensionärer (BTP)

Förslaget att höja bostadstillägget för pensionärer är välkommet, i synnerhet som det är generellt och inte knutet till trygghetsbostäder. BTP är ett mycket träffsäkert instrument för att förbättra äldres ekonomiska situation. De allt högre boendekostnaderna, särskilt i nyproduktionen, hindrar ofta äldre att söka bättre, mer tillgängliga bostäder. Mot den bakgrunden måste höjningen av BTP vara betydligt större än vad delegationen föreslår.

Behåll servicehusen!

KPR invänder eftertryckligt mot äldreförvaltningens skrivningar (sid 10, andra stycket) om servicehusens framtid. Vi kan alls inte acceptera att trygghetsbostäder på sikt ska ersätta servicehusen. Som vi inledningsvis påpekade ser vi trygghetsbostäder som ytterligare en boendeform i kedjan av bostäder, lämpliga för äldre.

I äldreboendedelegationens betänkande finner vi inga skäl att skrota servicehusboendet. Det

är en förträfflig och uppskattad boendeform för gamla med stort behov av närhet till service, omsorg och social gemenskap. Detta faktum hindrar inte att servicehusen förändras och utvecklas och att de kan utnyttjas flexibelt, beroende på bland annat den demografiska utvecklingen i staden.

RESERVATIONER M.M.

Äldrenämnden

Reservation anfördes av vice ordföranden Leif Rönngren m.fl. (s) samt ledamöterna Margareta Johansson (v) och Eivor Karlsson (v) enligt följande

Den politiska hanteringen av äldreboostadsdelegationens arbete har rört till det i planeringen av äldreboostäder inför framtiden. Trots att detta ärende endast är en remiss och att staden ännu inte definierat vad trygghetsboende är, så läggs servicehus ned på löpande band. I media har ansvarigt borgarråd talat om att ersättningen för alla nedlagda servicehus skall bli trygghetsboenden istället.

För att framtidens äldreboende skall bli tryggt och välfungerande så krävs det analys och genomarbetade planer. En central politisk referensgrupp för äldreboendeplaneringen behöver tillsättas för att dels reda ut begreppen och dels för att nära följa det arbete som idag sker dels via Micasa, dels via äldreförvaltningen och dels via de olika stadsdelsnämnderna. Skall detta arbete bli framgångsrikt behövs en central samordning och återkoppling.

När det i övrigt gäller stadens svar på ”Bo bra hela livet (SOU 2008:113) så lyfter nämnden fram kommunstyrelsens pensionärsråds yttrande i sin helhet att anta som sitt eget och beslutar därmed i enlighet med detta.

Särskilt uttalande gjordes av Eivor Karlsson (mp) enligt följande

Den övergripande frågan i detta remissyttrande är:

Vad händer med servicehusen? Det ger inte utredningen något svar på. En svaghet.

Befolkningsgruppen 65 år och äldre ökar stadigt i antal i och med att den stora gruppen 40-talister går i pension. Antalet 65-79-åringar beräknas år 2015 ha ökat med ca 450 000 personer. Det medför ett behov av fler bostäder och boendemiljöer anpassade till äldre personer.

Därför invänder vi oss med kraft mot äldreförvaltningens skrivningar om att servicehusen ska omvandlas till trygghetsbostäder. Begreppet trygghetsbostäder ska ses som en extra resurs av boendeform som är lämplig för ensamma och otrygga äldre som med ålderns rätt och tilltagande krämpor har behov av viss service.

Trygghetsbostäder med lägre servicenivå är inte en acceptabel ersättning för servicehus. Och får inte heller tas som intäkt för att avveckla servicehus i syfte att minska kostnaderna för äldreomsorgen.

I likhet med kommunstyrelsens pensionärsråd, KPR vänder vi oss mot äldreboendedelegationens förslag som öppnar för att kommuner kan bestämma att kommunens trygghetsbostäder ska förmedlas till personer som t.ex. är 80 år och äldre. Med en sådan åldersgräns skulle fastigheter med trygghetsbostäder bli rena ålderdomshem. Så har vi inte uppfattat syftet med trygghetsbostäder.

Vi vill se beslut om lägsta ålder för trygghetsboende. Förslagsvis 67 år då man i andra sammanhang brukar benämnas ”äldre”. Detta kan vara en lämplig ålder att välja boende inför ålderdomen. I tjänsteutlåtandet står att hög ålder **kan** beaktas.

Tanken med trygghetsboende är att den enskilde ska känna sig trygg, det ska finnas gemenskapslokaler, närhet till servicecentra, goda kommunikationer, delaktighet i en gemenskap och tillgång till vårdpersonal.

Gemenskapslokaler skall subventioneras av kommunen och vara tillgängliga även för andra äldre i grannskapet. Sammantaget kan den här formen av trygghetsboende, med lämplig service, skjuta upp behovet av särskilt boende, men ersätter inte servicehusen.

I tjänsteutlåtandet står att trygghetsbostäder ska komplettera de ordinarie och de särskilda boendena. Detta måste närmare preciseras. Vi anser dessutom, liksom förvaltningen, att det eventuellt kan vara förenat med ett visst risktagande att överlåta till marknaden att tillgodose behovet av boenden anpassade till äldre.

Äldreboendedelegationen föreslår ett statligt bidrag till hissinstallation och andra tillgänglighetsskapande åtgärder i flerbostadshus. Frågan är om ett sådant bidrag utgör tillräckliga incitament för fastighetsägare att installera hiss. Det krävs stora investeringar i förhållande till nyttan av en hiss som i många fall, kommer rätt få personer till del. Konsekvensen kan bli lägenhetsarrest utan möjlighet till utevistelse. Därför är det viktigt att det finns olika boendeformer, däribland servicehus, som är lämpliga för personer med stigande ålder och olika grader av funktionsnedsättning. I övrigt hänvisar vi till de kloka synpunkter som framförs i yttrandet från Kommunstyrelsens Pensionärsråd.

Vi ställer oss också bakom S och V:s förslag om att en central politisk referensgrupp för äldreboendeplaneringen behöver tillsättas. Detta för att reda ut begreppen kring boendefrågor. Samt att det behövs en central samordning och återkoppling.

Farsta stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Gunnar Sandell m fl (s), Mats E P Lindqvist (mp) och Malin Larsson (v) enligt följande

Bra att utredningen föreslår att vi ska bo bra hela livet. Vi delar den uppfattningen. Samtidigt är vi angelägna om att inte öka segregationen genom kategoriboende. Vi vill att alla ska kunna leva gemensamt i samhället och i samma fastigheter oberoende av funktionshinder eller ålder. Detta ställer krav på att byggandet ger förutsättningar för flexibilitet och ger boenden för alla.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av vice ordförande Berit Kruse m fl (s) och ledamot Leif Larsson (v) enligt följande

En viktig fråga i denna remiss är: vad händer med servicehusen. Det ger inte utredningen svar på. Servicehusen finns idag som en boendeform och servicehusens vara eller icke vara och behovet av denna form är inte diskuterad eller utredd.

Det oroar att den moderatstyrda majoriteten nu avvecklar servicehus i staden trots vallöftet att inga servicehus ska läggas ned!

Ingen analys av de äldres behov av bostäder har genomförts.

För att framtidens äldreboende ska bli tryggt och välfungerande så krävs det en analys av nuvarande boendeformer och genomarbetade planer som bemöter de olika behov som varje individ har.

Oklarheterna mellan seniorboende, trygghetsboende och servicehusboende återstår att reda ut. Trygghetsboende med lägre servicenivå är inte en acceptabel ersättning för servicehusen. Därför vänder vi oss emot att servicehusen ska omvandlas till trygghetsbostäder.

En kommunövergripande politisk referensgrupp för äldreboendeplaneringen behöver tillsättas för att dels reda ut de olika begreppen och dels för att nära följa det arbete som idag sker via Micasa, äldreförvaltningen och via de olika stadsdelsnämnderna. Skall detta arbete bli framgångsrikt behövs en central samordning och återkoppling.

I övrigt ställer vi oss bakom de synpunkter Kommunstyrelsens pensionärsråd framför i sitt remissvar.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av vice ordföranden Lars Arell m.fl. (s) enligt följande

Äldreboendedelegationens idéer kring trygghetsbostäder och den roll de kan komma att spela för framtidens äldreomsorg bör genomföras.

Tyvärr har delegationen inte föreslagit något som gör det sannolikt att t.ex. Stockholms kommun under en borgerlig majoritet kommer att inrätta något som motsvarar utredningens intentioner. Om trygghetsboende ska bli en verklighet i hela landet krävs en starkare styrning från staten.

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten Hans Enroth (v) enligt följande

Förvaltningen anför i sitt tjänsteutlåtande beträffande trygghetsboende, att ”det kan vara vissa svårigheter med att definiera förturskriterier till denna form av boende, då just upplevelsen av oro, otrygghet och ensamhet är individuell och svår att mäta”. Vi anser att det är omöjligt att mäta upplevelser av detta slag, men att det inte innebär några svårigheter att definiera förturskriterier. Det är helt möjligt att lita på och lyssna på dem som söker sig till ett trygghetsboende. Personer som inte känner oro, otrygghet och ensamhet önskar inte ett trygghetsboende.

Det är en mycket god idé att hemtjänsten har sina personalutrymmen i anslutning till äldreboenden. Men högeralliansens privatiseringsiver och införande av ”kundval” gör att de äldre inte kan ges en sådan service. Inte heller kan de offentliganställda i hemtjänsten erbjudas en arbetsplats med närhet till arbetsuppgifterna.

Livskvalitet och omsorgsboende

I tjänsteutlåtandet beträffande livskvalitet och omsorgsboende nämns frågan om tvåbäddsrum. Det är självklart att varje gammal person som lever i ett äldreboende ska ha ett enskilt rum och inte dela rum med någon okänd. Det är dock viktigt att gamla personer som tidigare levt tillsammans ges möjlighet att bo tillsammans även i äldreboenden.